

Innhold

De vanskelige dilemmaene	
– og de vanskelige ordene	side 7
Mediesaken Mehmet	
– slik satte en seksåring bioteknologi på dagsordenen	side 9
De store fremskrittene	
– bioteknologi gjennom 10 000 år	side 12
Den genetiske koden	
– slik er mennesket konstruert og programmert	side 21
Kopien Dolly	
– og når kloning blir mer enn en kuriositet	side 28
Embryonale stamceller	
– viktigere enn Dolly?	side 32
Terapeutisk kloning	
– når menneskespiren ender som stamcellekilde	side 41
Produksjon av menneskespirer	
– hvilke grenser trenger vi?	side 44
Det store gjennombruddet?	
– de gigantiske løftene knyttet til stamcellebehandling....	side 46

Når målet er godt	
– er det da greit at mennesket blir et middel?.....	side 54
Et bittelite menneske	
– eller det samme som fiskeyngel?	side 62
Advarsler fra fortiden	
– da drømmen om sorteringssamfunnet levde.....	side 75
Retten til å vite	
– eller tvangen til å velge	side 80
Når vi allerede vet	
– hvordan gikk det med Mehmet?.....	side 89
Enveiskjøring	
– eller kan utviklingen snus?	side 93
Ordliste.....	side 97

Denne boka er ment som en hjelp til å forstå begrepene og hva de innebærer – slik at man kan gjøre seg opp en velbegrunnet mening ut fra eget etisk ståsted.

De vanskelige dilemmaene

– og de vanskelige ordene

I 2004 fikk den norske seksåringen Mehmet Yildiz enorm medieinteresse. På grunn av hans alvorlige arvelige sykdom ble *bioteknologi* brått et samtaleemne og en het politisk potet. Men hva lå bak saken, hva skjedde etter at tv-lysene var slukket og hva var de større perspektivene?

DØENDE? Mange fikk inntrykk av at Mehmet var i ferd med å dø.
Dagbladet 16. mars 2004

Moderne bioteknologi berører livets store spørsmål og får betydning for hva vi tenker om menneskeverdet. Derfor angår dette alle mennesker – ikke bare leger og forskere som gjennomfører prøverørsbefruktning, kartlegger gener og forsker på stamceller.

På mange måter har moderne bioteknologi revolusjonert det moderne menneskets livsstil og forventninger. Sentrale stikkord er *prøverørsbefruktning*, *gentesting* for arvelige sykdommer, *fosterdiagnostikk* og *terapeutisk kloning*. I en rekke land foregår det debatter om

den moderne bioteknologien, og lovverket er ganske variert. Tyskland har for eksempel en langt mer restriktiv lovgivning på området enn England.

Også i Norge har utfordringer og spørsmål fra bioteknologien satt sitt preg på den politiske debatten, ikke minst i forbindelse med Mehmet-saken. De politiske holdningene har variert. Noen er engstelige for at de nye mulighetene skal føre oss inn i et kynisk sorteringssamfunn, mens andre mener vi må prioritere å gi moderne medisinsk hjelp ved alvorlige sykdommer.

Debatten om moderne bioteknologi kan oppleves forvirrende og spesialisert. Begrepene er mange. Hvordan skal du og jeg – det vil si folk flest – holde begrepene fra hverandre slik at vi kan ta stilling til disse vanskelige etiske spørsmålene?

Denne enkle boka er ment som en hjelp til å forstå begrepene og hva de innebærer – slik at man kan gjøre seg opp en velbegrunnet mening ut fra eget etisk ståsted. I så måte er historien om Mehmet et godt eksempel.

Det er ingen uenighet om at moderne bioteknologi presenterer oss for både muligheter og fristelser. Spørsmålet er hvor grensen går mellom det å gi mennesker hjelp og behandling, og det å ta i bruk metoder som krenker menneskeverdet. Leseren vil nok forstå forfatternes ståsted og holdninger, men vi håper at du – uansett hvilket standpunkt du ender opp med – vil ha nytte av fremstillingen.

Det er ganske umulig å presentere moderne bioteknologi uten å bruke faguttrykk. Vi har imidlertid prøvd å unngå de vitenskapelige språklabyrintene, og bruker illustrasjoner og skisser for å forklare. Og bakerst i boka er det en kort ordliste som forklarer en del av faguttrykkene.